

Тема: Економіка України в міжнародному поділі праці

План:

1. Міжнародні транспортні коридори на території України.
2. Офшорна розробка програмного забезпечення в Україні.
3. Ресурсний потенціал і перспективи розвитку рекреаційного комплексу в Україні.
4. Місце України на світовому ринку інвестицій та запозичень.
5. Транснаціональні фінансові корпорації (банки, фінансові компанії) в Україні.
6. Поняття про сталий (збалансований) розвиток.
7. Досвід реалізації планів сталого (збалансованого) розвитку в різних країнах.
8. Стратегія сталого (збалансованого) розвитку України.

Міжнародні транспортні коридори на території України. Завдяки економіко-географічному положенню Україна має потужний транзитний потенціал. Його ефективне використання пов'язане із транспортною системою. Особливо посилюється необхідність її розвитку в умовах інтеграції держави в європейську економіку.

Важливого значення набуває проходження через Україну *міжнародних транспортних коридорів (МТК)*. Вони необхідні для того, щоб на найважливіших напрямках об'єднати одразу кілька видів транспорту під час перевезення вантажів і пасажирів через територію кількох країн. Початок формуванню МТК було покладено на Критській конференції Європейського співтовариства в 1994 р.

Територією України проходять чотири європейські МТК:

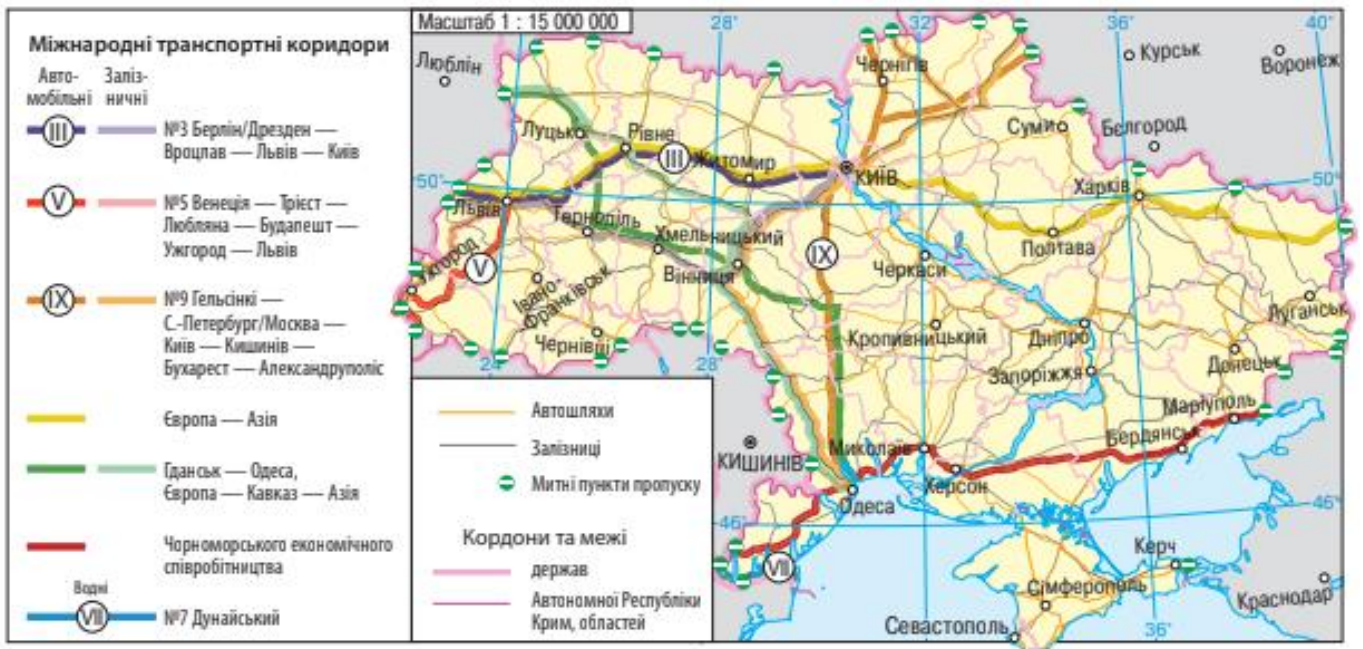
№3: Берлін (Дрезден) — Вроцлав — Львів — Київ.

№5: Венеція — Трієст — Любляна — Будапешт — Ужгород — Львів.

№7: Дунайський (водний): Австрія — Угорщина — Сербія — Болгарія — Румунія — Молдова — Україна.

№9: Гельсінкі — Санкт-Петербург (Москва) — Київ — Кишинів — Бухарест — Александруполіс (із чотирма відгалуженнями).

Так, із залізничного маршруту МТК №3 на Україну припадає 648 км. Вони є повністю електрифікованими, двоколійними й обладнані пристроями автоблокування. Проблемою МТК № 5 на території України для залізничного сполучення було подолання Карпатських гір. Вона була вирішена після введення в дію нового двоколійного Бескидського тунелю в травні 2018 р.

Мал. Міжнародні транспортні коридори.

Офшорна розробка програмного забезпечення в Україні. Україна є одним зі світових експортерів інформаційно-технологічних послуг. Однією з найбільш затребуваних їх складових є програмування. Для України найбільш характерна офшорна розробка програмного забезпечення, тобто на замовлення іноземних компаній. Це взаємовигідне співробітництво, адже компанії підвищують ефективність виробництва і рівень конкурентоспроможності завдяки заощадженню коштів (рівень кваліфікації вітчизняних фахівців не поступається західним, вони виконують роботу за меншу плату, не потрібно витратити гроші на їх навчання); з іншого боку, програмісти отримують престижну роботу, вищу заробітну плату та гідні умови праці, підвищують свою кваліфікацію та набувають досвід роботи за західними стандартами, можуть розраховувати на професійне зростання та роботу за кордоном.

В Україні працюють понад 4 тис. національних ІТ-компаній та 100 міжнародних центрів. Найбільша їх кількість розташована у великих містах, де наявні кваліфіковані кадри та наукові установи, у першу чергу Києві, Харкові та Львові. Зі 100 світових компаній з офшорного програмування більше десяти — українські.

Найбільшими іноземними замовниками програмного забезпечення з України є компанії США, ЄС (передусім Німеччини) та Ізраїлю.

Ресурсний потенціал і перспективи розвитку рекреаційного комплексу в Україні. Україна щедро обдарована природними, історико-культурними та національно-етнографічними ресурсами, які створюють передумови для розвитку багатьох видів туризму. Основу природного потенціалу становлять гірські, прибережні та лісові ландшафти, оздоровчі ресурси (мінеральні води та лікувальні грязі), об'єкти природно-заповідного

фонду (національні природні та регіональні ландшафтні парки, заповідники). Найпривабливішими для туристів є гірські та прибережні зони.

Українські Карпати разом із Закарпаттям є одним із найбільш екологічно чистих районів країни й вирізняються чудовими краєвидами та великою кількістю унікальних природних об'єктів. Також цей район не знає собі рівних у країні за кількістю джерел мінеральних вод, їхньою якістю та різноманітністю. Окремі з них стали основою для формування таких курортів, як Трускавець, Поляна, Шаян, Моршин, Немирів, Любінь Великий. У Карпатах є умови для розвитку гірськолижного спорту на рівні світових стандартів (найбільш відомий курорт — Буковель).

Джерела мінеральних вод є і в інших районах України: Миргород (Полтавська обл.), Слов'янськ (Донецька обл.), Хмільник (Вінницька обл.), село Березівське (Харківська обл.). Досить значні запаси лікувальних грязей. На їх базі були створені курорти, зокрема Куяльник (Одеська обл.), Коблеве Миколаївська обл.), Слов'янськ (Донецька обл.) тощо.

Важливу роль відіграють рекреаційні ресурси прибережної зони Чорного та Азовського морів. Протяжна берегова лінія з піщаними косами в поєднанні з досить тривалим теплим періодом створюють умови для розвитку пляжного й оздоровчо-лікувального туризму. Серед найбільш відомих курортів — Одеса, Скадовськ, Очаків, Коблеве, Затока, Бердянськ, Кирилівка.

Основою для організації екскурсійного, пізнавального, екологічного туризму є об'єкти природно-заповідного фонду. Станом на 2018 р. він має у своєму складі 8296 територій та об'єктів загальною площею майже 4 млн га в межах території України та 402 тис. га в межах акваторії Чорного моря.

Великий туристичний потенціал мають історико-культурні та національно-етнографічні ресурси. На державному обліку в Україні перебувають 148 тис. об'єктів культурної спадщини, із яких понад 7,5 тис. внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток держави. Найцінніші зразки перебувають під охороною ЮНЕСКО. Зараз до списку об'єктів цієї організації входять шість українських об'єктів культурної спадщини та природна перлина Карпат — букові праліси. Серед перших — собор Святої Софії та прилеглі монастирські споруди, Києво-Печерська лавра, ансамбль історичного центру Львова. Зазначимо, що саме Київ, Львів, а також Одеса є найбільш привабливими для туристів містами.

Місце України на світовому ринку інвестицій та запозичень. Розвиток світового ринку інвестицій та запозичень є необхідною складовою глобальної економіки. Він є компонентом економічної політики держави та умовою поліпшення соціально-економічної ситуації. Зокрема, кошти залучаються для погашення дефіциту державного бюджету, проведення реформ, здійснення структурної перебудови господарства, проведення

модернізації підприємств та створення нових. Саме іноземний капітал значною мірою обумовив успіхи деяких країн із перехідною економікою та нових індустріальних країн.

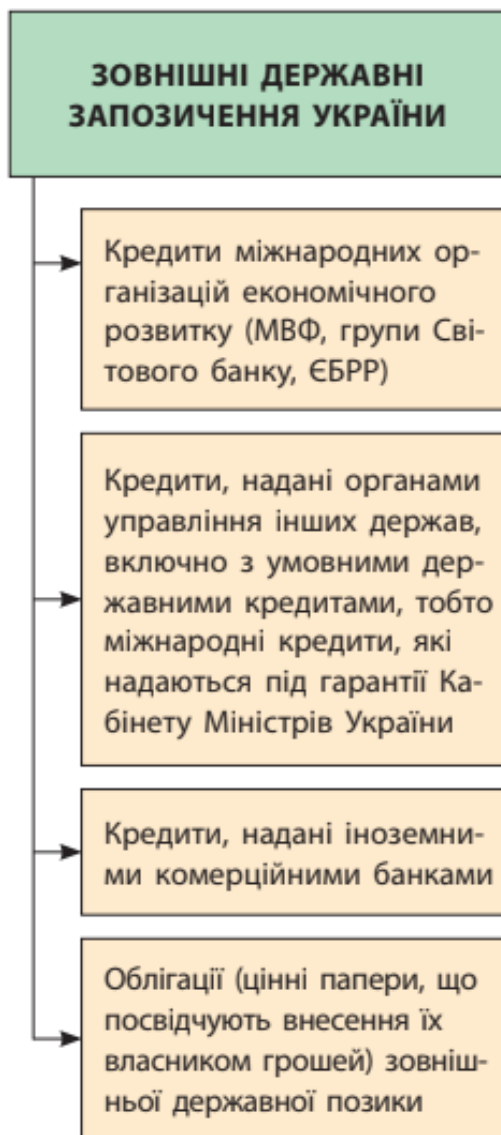
Для нашої держави потреба в інвестиціях (довгострокових вкладеннях капіталу в підприємницьку діяльність із метою отримання прибутку) дуже велика, оскільки постійно зростає необхідність розбудови сучасних виробництв та оновлення існуючих. Зважаючи на нестачу власних коштів, важливе значення мають іноземні (зовнішні) інвестиції. Як і внутрішні, вони можуть бути приватними й державними.

За 2018 р. в економіку України надійшло понад 2,4 млрд дол. прямих іноземних інвестицій, які є показником рівня довіри до країни та забезпечують контроль інвестора над об'єктом розміщення коштів (не менш ніж 10% статутного капіталу).

Основні країни-інвестори України: Кіпр — 10 млрд дол., Нідерланди — 6,3 млрд дол., Росія — 4,6 млрд дол., Велика Британія — 2,2 млрд дол. та Німеччина — 1,8 млрд дол. Частина прямих іноземних інвестицій, зокрема тих, що надходять із Кіпру, має українське походження. Кіпр приваблює іноземний, у тому числі український, капітал м'яким режимом оподаткування, потім кошти можуть повертатися у вигляді іноземних інвестицій.

Обсяг прямих іноземних інвестицій, які надійшли в Україну на початок 2018 р., склав 6,5 млрд дол.

Найбільші іноземні запозичення, до того ж за низькими відсотками за виплатами (низька відсоткова ставка) Україні надає МВФ. Найчастіше вони спрямовуються на поповнення валютних резервів Національного банку та стабілізацію фінансової системи. Умовами останніх позик МВФ є подальше проведення реформ, збалансування бюджету (тобто обсяг річних державних витрат має відповідати обсягу надходжень) і боротьба з корупцією. Крім коштів, співробітництво з МВФ дає можливість отримати фінансові ресурси від інших учасників світового ринку запозичень та залучити іноземні інвестиції. Економічний спад 2014—2015 рр. і знецінення української гривні призвели до зростання співвідношення державного боргу до ВВП України: із 40 % у 2013 р. до 71 % у 2018 р. Тож на Україну чекають значні виплати за борговими зобов'язаннями. У сусідніх Білорусі та Польщі державний борг тримається на рівні 50% від ВВП, а в Румунії — нижчий за 40 %. Водночас у таких високорозвинених країн, як США та Японія, співвідношення державного боргу до розміру ВВП значно вище, ніж в Україні (108 і 236% відповідно).

Транснаціональні фінансові корпорації (банки, фінансові компанії) в Україні. В умовах інтеграції України в європейську та світову економіку ефективність банківської системи збільшується завдяки установам з іноземним капіталом. Значну роль тут відіграють транснаціональні фінансові корпорації, які є різновидом ТНК, що діють у банківській сфері. Якщо у 2005 р. частка іноземного капіталу в капіталі діючих банків становила менше 10 %, то у 2018 р. цей показник склав понад 35 %. Із 82 банків, які мають ліцензію Національного банку України, — 38 банків з іноземним капіталом. Три з них — «Райффайзен Банк Аваль», «Укрсиббанк» та «Кредіт Агріколь» — отримали найбільші прибутки за підсумком 2017 р.

До найбільших транснаціональних фінансових корпорацій, що відкрили в Україні свої дочірні установи або мають свою частку в капіталі вітчизняних банків, можна віднести «Райффайзен Банк Аваль» (Австрія), «Кредіт Агріколь» (Франція), «Інтеза Санпаоло» (Італія), «Юні-Кредіт Груп» (Австрія), «ПроКредіт Груп» (Німеччина), «Бі-Ен-Пі Паріба» (Франція). Так, «Бі-Ен-Пі Паріба» — європейський лідер на світовому ринку банківських і фінансових послуг та один із шести найпотужніших банків світу.

Поняття про сталий (збалансований) розвиток. Стратегія сталого (збалансованого) розвитку є однією з найактуальніших у всіх сферах діяльності людства. Її головне завдання полягає в тому, щоб сучасне покоління могло задовольняти свої потреби, зокрема в товарах, послугах, соціальній стабільності та безпечному довкіллі, але при цьому не створювати перешкод для майбутніх поколінь у задоволенні їхніх потреб.

Стратегія сталого розвитку об'єднує три взаємопов'язані складові: економічну, соціальну та екологічну.

Основні положення сталого (збалансованого) розвитку були проголошені в 1992 р. на Конференції ООН із навколишнього середовища та розвитку (Ріо-де-Жанейро, Бразилія), на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі (ПАР) у 2002 р. вони були підтверджені, уточнені й конкретизовані, а на конференції «Ріо+20» (Ріо-де-Жанейро) у 2012 р. — продовжені.

Досвід реалізації планів сталого (збалансованого) розвитку в різних країнах. На сьогодні відсутня загальновизнана система показників реалізації національних стратегій сталого розвитку, але існують різні методики оцінки успіхів країн на цьому шляху (у тому числі розроблені в Україні).

Здебільшого серед країн-лідерів опиняються високорозвинені країни, які мають фінансові можливості найбільш послідовно й повно реалізовувати стратегію сталого розвитку. Зокрема, це Німеччина, Ісландія, Швейцарія, Швеція, Австралія, Канада, Данія, Фінляндія, Норвегія. Так, у Німеччині Федеральне статистичне відомство кожні два роки оприлюднює звіт про стан показників сталого розвитку, а кожні чотири роки вдосконалюється сама національна стратегія. Серед окремих завдань на найближчі роки: забезпечити стабільне й доцільне економічне зростання, запобігти значній нерівності в доходах населення, підвищити частку екологічного землеробства до 20%, збільшити частку відновлюваних джерел енергії в кінцевому споживанні енергії (18% — до 2020 р., 30% — до 2030 р., 60% — до 2050 р.), скоротити викиди парникових газів.

На шляху реалізації стратегії сталого розвитку високорозвинені країни Європи послідовно впроваджують заходи, що мають на меті ощадливе використання енергоресурсів і залучення екологічно чистих, відновлюваних та невичерпних джерел енергії. У результаті зростає значення вітрових та сонячних електростанцій. Саме в Європі розташовані світові лідери за часткою використання енергії вітру. Так, у Данії ВЕС виробляють понад 40 % усієї електроенергії, у Португалії — 27 %, в Іспанії — 20 %, в Ірландії — 19 %, у Німеччині — 18 % (разом із СЕС — понад 30 %).

У більшості країн Європи відбувається економічне зростання, завдяки чому досягнуто успіхів у подоланні бідності, покращується екологічна ситуація, зростає площа зелених насаджень. Масового характеру набули

сортування сміття та його переробка, використання вторинної сировини для виробництва металів, пластику, паперу.

В основі стратегії сталого розвитку США містяться положення, що ресурси країни є фундаментом американської економічної системи, і подальший її розвиток залежить від здатності країни зберегти ресурси. Для цього в США створений ефективний механізм раціонального природокористування.

У Китаї стратегія сталого розвитку була сформульована в документі «Китайський порядок денний на XXI ст.». Його основа — інтенсивне економічне зростання з урахуванням охорони навколишнього середовища та регулювання кількості населення. Спеціальні розділи документа присвячені раціональному використанню природних ресурсів, збереженню біорізноманіття, боротьбі з опустелюванням, утилізації твердих відходів.

Серед результатів — вражаючі успіхи економіки, підвищення якості життя, створення мережі захисту біологічного різноманіття (понад 85% основних видів диких тварин і рослин перебувають під охороною), скорочення викидів вуглекислого газу.

Стратегія сталого (збалансованого) розвитку України. Наша держава послідовно відстоює положення стратегії сталого (збалансованого) розвитку. У січні 2015 р. Президент України підписав указ «Стратегія-2020». Він складається із чотирьох векторів руху: сталий розвиток країни; безпека держави, бізнесу та громадян; відповідальність і соціальна справедливість; гордість за Україну в Європі та світі. «Стратегія-2020» включає 62 реформи. Із них пріоритетними визначено вісім реформ (у тому числі реформа системи національної безпеки та оборони, оновлення влади та антикорупційна реформа, судова реформа, децентралізація та реформа державного управління) і дві програми. Головною метою реформ визначено досягнення європейських стандартів життя та гідного місця України у світі.

У 2016 р. в Україні тривало обговорення проекту «Стратегії сталого розвитку України до 2030 р.», у якому взяли участь широке коло експертів, представники влади та громадянського суспільства. Стратегія визначає систему цілей переходу до інтегрованого економічного, соціального та екологічного розвитку країни до 2030 р. Пріоритетом є забезпечення високого рівня та якості життя населення України, створення сприятливих умов для діяльності нинішнього та майбутніх поколінь. 15 вересня 2017 р. уряд України представив Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». У ній наведено результати адаптації 17 глобальних цілей сталого розвитку з урахуванням специфіки національного розвитку. Означені цілі є ключовими напрямками розвитку країн, що були ухвалені ООН, серед них: міцне здоров'я і добробут, якісна освіта, гендерна рівність, чиста вода та належні санітарні умови, гідна праця та економічне зростання.